

การศึกษากิจกรรมการสื่อสาร เพื่อการบริหารงานของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย
โรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร

นางสาวนิตยา แพร่วานิชย์

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-581-318-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018171

I 15191023

A STUDY OF ADMINISTRATIVE COMMUNICATION ACTIVITIES OF
HEAD NURSES, GOVERNMENTAL HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS

MISS NITAYA PRAEVANICH

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the degree of Master of Education

Nursing Administration Program

Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-581-318-4

มหาวิทยาลัยมหิดล การศึกษากิจกรรมการสื่อสาร เพื่อการบริหารงานของพยาบาลหัวหน้า
หอผู้ป่วย โรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร

โดย นางสาวนิตยา แพ้วานิชย์

ภาควิชา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โอทกานนท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

พร วัชรชัย

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วัชรชัย)

คณะกรรมการสอบบัณฑิตวิทยาลัย

Dr. Suk
.....ประธานกรรมการสอบ
(รองศาสตราจารย์สมคิด รักษาสิทธิ์)

Pranorn
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประนอม โอทกานนท์)

Warana
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วรณา ปุณณโชติ)

นิตยา แพร่วาณิชย์ : การศึกษากิจกรรมการสื่อสารเพื่อการบริหารงานของพยาบาลหัวหน้า
หอผู้ป่วย โรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร (A STUDY OF ADMINISTRATIVE
COMMUNICATION ACTIVITIES OF HEAD NURSES, GOVERNMENTAL HOSPITALS,
BANGKOK METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษา รศ.ดร.ประนอม โอทกานนท์, 142 หน้า.
ISBN 974-581-318-4

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบกิจกรรมการสื่อสารเพื่อการบริหารงาน
ของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร เลือกตัวอย่างประชากรโดยวิธี
การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ได้ตัวอย่างจำนวน 89 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ที่มีความตรงและ
ความเที่ยง สร้างโดยผู้วิจัยและแบบสอบถามบุคลิกภาพของกอร์คอนที่แปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยโดย
ศรัญญา วรากุลวิทย์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความ
แตกต่างโดยวิธีของเซฟเฟ ผลสรุปวิจัยได้ดังนี้

1. กิจกรรมการสื่อสารของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยในทิศทางบนลงล่างทุกด้านอยู่ในระดับมาก
กิจกรรมการสื่อสารจากล่างขึ้นบนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีกิจกรรมการอำนวยความสะดวก และการควบคุม
อยู่ในระดับมาก และกิจกรรมการจัดระบบอยู่ในระดับน้อย ส่วนกิจกรรมการสื่อสารในแนวนอน โดยรวมและ
ทุกด้านอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นกิจกรรมด้านการอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบกิจกรรมการสื่อสารด้านการวางแผน การจัดระบบ การอำนวยความสะดวก และ
การควบคุมของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย จำแนกตาม

2.1 ประสิทธิภาพในตำแหน่ง พบว่า ในทิศทางการสื่อสารจากบนลงล่าง พบความแตกต่าง
อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ด้านการจัดระบบ ทิศทางล่างขึ้นบน พบในด้านการควบคุม และทิศทางใน
แนวนอนพบในด้านการอำนวยความสะดวก

2.2 จำแนกตามสังกัด พบว่า กิจกรรมการสื่อสารทุกทิศทาง พบความแตกต่างอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้านคือ ด้านการวางแผน การจัดระบบ การอำนวยความสะดวก และการควบคุม

2.3 จำแนกตามบุคลิกภาพด้านการเข้าสังคม ในทิศทางบนลงล่าง พบความแตกต่างอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการควบคุม

จำแนกตามบุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ในทิศทางล่างขึ้นบน พบความ
แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการวางแผน

3. ปัญหา-อุปสรรค ความการรายงานของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่พบถึงร้อยละ 75 ได้แก่
หัวหน้าหอผู้ป่วยรับผิดชอบงานมาก อัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ งบประมาณสนับสนุนมีจำกัด และ
บุคลากรให้ความสนใจเกี่ยวกับหนังสือเวียนน้อย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล

ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิตดา นิตยา แพร่วาณิชย์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา Zhou Kun

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C044026 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD : ADMINISTRATIVE COMMUNICATION ACTIVITIES / HEADNURSES

NITAYA PRAEVANICH : A STUDY OF ADMINISTRATIVE COMMUNICATION

ACTIVITIES OF HEAD NURSES, GOVERNMENTAL HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS.

THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. PRANOM OTHAGANONT, Ed.D. 142 pp.

ISBN 974-581-318-4

This research was designed to study and compare the administrative communication activities of head nurses in governmental hospital, Bangkok Metropolis. Eighty nine subjects were selected by using simple random sampling method. The instrument were the interview questionnaire, and Gordon personal profile that was translated in Thai by Sarunya Varakulvit.

The major finding were as follows:

1. The administrative downward communication activities of head nurses in total, in all aspect were in high level as well as the aspect directing and controlling of upward communication. The activites, in total, in all aspects of horizontal communication, as well as the aspect of organizing of upward communication were in less level while the total activities of downward communication were in middle level.

2. The comparison of communicating activities.

2.1 Classified by experiences, there was a statistically significant difference at .05 in the aspect of organizing of downward communication, controlling of downward communication, and directing of horizontal communication.

2.2 Classified by different jurisdictions, there were a statistically significant difference at .05 in all aspects of planning organizing directing and controlling of upward, downward and horizontal communication.

2.3 Classified by social personality in the aspect of control of downward communication and by emotional personality in the aspect of planning of upward communication, there were statistically significant difference at .05 level.

3. Head nurses, more than 75 percentage, reported the problems concerning administrative communication activities, as follow; head nurses had more work load, inadequacy of personels, limitation of budget, the ignorance of circulated documents by personels.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล

ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิสิต ฐ.ต.พ. 11 ม.ค. 2535

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา Pranom Othaganont

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.ประนอม โทพานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้ข้อคิด คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของการวิจัยด้านความเอาใจใส่อย่างดีตลอดมา อีกทั้งยังคอยให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สมคิด รักษาสิทธิ์ ที่ได้กรุณาเป็นประธานในการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณา บุณยโชติ และ ดร. จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน จากสถาบันต่าง ๆ ได้กรุณาแนะนำแก้ไขแบบสอบ อาจารย์และเจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยชั้น 9 มหาวิทยาลัย กัสสัมทัฬหะ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

อนึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ หัวหน้าแผนกการพยาบาลทุก ท่านที่ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก รวมถึงพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยซึ่งเป็น ผู้ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

นางสาวนิตยา แพร่วาณิชย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
รายการตารางประกอบ	ง
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ปัญหาของการวิจัย	3
แนวเหตุผลและสมมติฐาน	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
ข้อตกลงเบื้องต้น	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
การสื่อสาร	9
การสื่อสารเพื่อการบริหาร	17
บุคลิกภาพ	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
3 วิธีดำเนินการวิจัย	35
ประชากรและตัวอย่างประชากร	35
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและวิธีการสร้างเครื่องมือ	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	41
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	79
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	80
อภิปรายผลผลการวิจัย	84

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ) ข้อ เสนอแนะทั่วไป	92
ข้อ เสนอแนะในการทากิจัย	93
บรรณานุกรม	94
ภาคผนวก	101
ภาคผนวก ก. รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ	102
ภาคผนวก ข. สถิติที่ใช้ในการวิจัย	103
ภาคผนวก ค. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	106
ประวัติผู้เขียน	135

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	ตัวอย่างการสื่อสารด้วยการพูดและการเขียน	16
2	กรอบการศึกษาองค์การ	18
3	แนวคิดทฤษฎีองค์การและการอธิบายด้านการสื่อสาร.....	19
4	จำนวนประชากรและตัวอย่างประชากรจำแนกตามโรงพยาบาลและสังกัด	36
5	แสดง เกณฑ์ระดับคะแนนเฉลี่ยของบุคลิกภาพของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย	39
6	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	40
7	จำนวนและร้อยละของตัวอย่างประชากร จำแนกตามประสบการณ์ใน ตำแหน่งพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย	45
8	จำนวนและร้อยละของตัวอย่างประชากร จำแนกตามสังกัด.....	46
9	จำนวนและร้อยละของตัวอย่างประชากร จำแนกตามระดับบุคลิกภาพ ด้านความรับผิดชอบ ความมั่นคงทางอารมณ์ การมีอำนาจ และการ เข้าสังคม	47
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกิจกรรมการสื่อสารเพื่อการ บริหารงานของหัวหน้าหอผู้ป่วย จำแนกตามทิศทางและรายด้าน.....	48
11	เปรียบเทียบกิจกรรมการสื่อสารตามทิศทาง เพื่อการบริหารงานของ พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งแตกต่างกัน	50
12	แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารจากบนลงล่าง เพื่อการ บริหารงานด้านการจัดระบบ จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่ง เป็นรายคู่ โดยวิธีเซฟเฟ.....	51
13	แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารจากล่างขึ้นบน เพื่อการ บริหารงานด้านการควบคุม จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่ง เป็นรายคู่ โดยวิธีเซฟเฟ.....	52
14	แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารในแนวนอน เพื่อการ บริหารงานด้านการอำนวยการ จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่ง เป็น รายคู่โดยวิธีเซฟเฟ.....	53
15	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารตามทิศทาง เพื่อการบริหารงาน ของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย ที่มีสังกัดต่างกัน.....	54

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
16	แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารจากบนลงล่าง ด้าน การวางแผน จำแนกตามสังกัดของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นรายคู่ โดยวิธีเซฟเฟ โดยวิธีเซฟเฟ	55
17	แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารจากบนลงล่าง ด้านการ จัดระบบ จำแนกตามสังกัดของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นรายคู่ โดยวิธีเซฟเฟ	56
18	แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารจากบนลงล่าง ด้านการ อำนวยการ จำแนกตามสังกัดของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นรายคู่ โดยวิธีเซฟเฟ	57
19	แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารจากบนลงล่าง ด้านการ ควบคุม จำแนกตามสังกัดของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นรายคู่ โดยวิธีเซฟเฟ	58
20	แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารจากล่างขึ้นบน ด้านการ วางแผน จำแนกตามสังกัดของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นรายคู่ โดยวิธีเซฟเฟ	59
21	แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารจากล่างขึ้นบน ด้านการ จัดระบบ จำแนกตามสังกัดของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นรายคู่ โดยวิธีเซฟเฟ	60
22	แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารจากล่างขึ้นบน ด้านการ อำนวยการ จำแนกตามสังกัดของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นรายคู่ โดยวิธีเซฟเฟ	61
23	แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารจากล่างขึ้นบน ด้านการ ควบคุม จำแนกตามสังกัดของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นรายคู่ โดยวิธีเซฟเฟ	62
24	แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารในแนวนอน ด้านการ วางแผน จำแนกตามสังกัดของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นรายคู่ โดยวิธีเซฟเฟ	63

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
25	แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารในแนวนอน ด้านการ จัดระบบ จำแนกตามสังกัดของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นรายคู่ โดยวิธีเซฟเฟ่	64
26	แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารในแนวนอน ด้านการ อำนวยการ จำแนกตามสังกัดของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นรายคู่ โดยวิธีเซฟเฟ่	65
27	แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารในแนวนอน ด้านการ ควบคุม จำแนกตามสังกัดของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายคู่ โดยวิธีเซฟเฟ่	66
28	เปรียบเทียบกิจกรรมการสื่อสารเพื่อการบริหารงาน จำแนกตามระดับ บุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย.....	67
29	เปรียบเทียบกิจกรรมการสื่อสาร เพื่อการบริหารงาน จำแนกตามระดับ บุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์ของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย.....	68
30	แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารจากล่าง ขึ้นบนด้านการ วางแผนของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย จำแนกตามบุคลิกภาพด้านความมั่นคง ทางอารมณ์เป็นรายคู่โดยวิธี เซฟเฟ่.....	69
31	เปรียบเทียบกิจกรรมการสื่อสารเพื่อการบริหารงาน จำแนก ตามลักษณะบุคลิกภาพด้านความมีอำนาจของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย....	70
32	เปรียบเทียบกิจกรรมการสื่อสาร เพื่อการบริหารงาน จำแนกตาม บุคลิกภาพด้านการเข้าสังคมของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย.....	71
33	แสดงความแตกต่างค่าเฉลี่ยกิจกรรมการสื่อสารจากบนลงล่างด้านการ ควบคุมของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย จำแนกตามบุคลิกภาพด้านการเข้าสังคม เป็นรายคู่ โดยวิธีเซฟเฟ่.....	72
34	ปัญหาและอุปสรรคในกิจกรรมการสื่อสารจากบนลงล่าง เพื่อการบริหาร งานของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย	73
35	ปัญหาและอุปสรรคในกิจกรรมการสื่อสารจากล่าง ขึ้นบนเพื่อการบริหาร งานของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย	75
36	ปัญหาและอุปสรรคในกิจกรรมการสื่อสารในแนวนอนเพื่อการบริหาร งานของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย	77

สารบัญภาพ

แผนภูมิที่

หน้า

1	ตัวแบบกระบวนการสื่อสาร	21
2	การติดต่อแบบเดาองุ่น	31
3	กรอบแนวความคิดในการศึกษาวิจัย	34

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย